

'Şairiyle yüzleşen bir şiir ancak gerçek şiirdir'

Halim Yazıcı'nın son şiir kitabında içimizdeki ve dışımızdaki sokağın kalp atışları duyulmakta. Şair eline gelen taşları atmak yerine iklimlere yaymış, nefesine katılmış. Duyguların ve aklın ömrünü uzatan küçük adımların sesinden Halim Yazıcı'nın son şiir kitabı 'küçük taşlar iklimi' üzerine konuştu.

Söyleşi: Neslihan Perşembe

Neslihan Perşembe (N.P.):*Kitabınızın ismi 'küçük taşlar iklimi'. Bu ismin seçilmesindeki en önemli sebep nedir?*

Halim Yazıcı (H.Y.):Bunun tek bir sebebi yok tıpkı insanın tek bir nedeni olmadığı gibi. Çünkü bir şiir, kitap sanki canlı bir organizma gibi. Benim gözümde insanın yaşadığı ne varsa kitabım ve adıyla doğrudan ilgilidir. Hayatta birçok iklimi aynı anda yaşıyoruz. Dört iklim görünüyorsa da gelgitleriyle yaşadığımız ara iklimler de var. Üşütüyor, korkutuyor, ısıtıyor, heyecanlandırıyor, koşturuyor, durduruyor... Tüm bu değişimleri yaşadığımız iklimler gibi algıladım. Büyük harfler, büyük kelimeler, büyük cümleler, büyük taşlar beni hep korkutur. Şiirlerimde bile çok özel olmadıkça büyük harf kullanmam. Hayatımızdaki tüm dalgalanmaları, bütün iklimsel, düşünsel değişimleri de küçük adımlarla yaşıyorum. Ne kaldı arada? Bir taş kaldı galiba değil mi? Taşlar da önemli hayatımda. Ben Bergamalıyım. Türkiye'ye ve hatta bütün dünyaya mal olan bir Bergama atasözü vardır: "Taş yerinde ağırdır" derler. Biz Bergamalılar taşın yerinde ağır olmasını severiz. Kalıcıdır; o canlı organizmalar nefes alan düşünceler gibidir. Belki de birbirinden bağımsız ve farklı üç unsur bende bilinçdışında bir araya geldi ve küçük taşlar iklimi böyle doğdu diyebilirim.

N.P.:*Taş aynı zamanda mücadelenin, muhalifliğin en büyük sembollerinden. Küçük ayrıntılar; 'an' da küçüktür ve 'an'a sığan tüm şeyler küçüktür ve 'an' da muhaliftir. Şiirin tabiatına baktığımız zaman, şiir yazıldığı andan itibaren muhalif olarak doğar. Bu muhaliflik sisteme olduğu kadar bazen şairin kendisine de yönelir. Şairin kendisine bile şiir muhalif olabilir. Sizin şiirlerinizin muhalif olduğu yönler nelerdir?*

H.Y.:Evet, çok ilginç bir soru. Her şeyden önce bana bağlı benim şiirim. Benim dışımda bir organizma benden çıkıyor. Bazen yazdıktan sonra geri dönüp okuduğumda hoşuma gidenler de oluyor, gitmeyenler de. Yazdığım şiir dışarıdan, sokaktan izler de taşır. Sokaktaki bir balıkçıdan, kediden, köpekten, çalınan, dinlenen ya da yaşanan bir müzikte ne varsa içine alır, bana ulaşır, ben de dışarıya atarım. Bir döngü ama bu kısır döngü haline geldiğinde şiiriniz, damağınızın içinde oraya buraya çarpmaya başlar. Okuma güçlüğü çekersiniz ve tabii yaşama güçlüğü de. Bu noktadan itibaren kendinize karşı da durur şiir. Şiirin samimiyeti her şeyden önce yazarın dışında, yazarın karşısındadır. Yazarıyla, şairiyle yüzleşen bir şiir ancak gerçek şiirdir. Yaptığınız hatalarla, doğrularla, güzelliklerle ve varsa çirkinliklerle de yüzleşmenizi sağlamak gerekiyor. 'Suç' adlı bir şiirim vardı. Kendi kendimi ele verdiğim bir suçtu. İnsani ilişkilerde kendimi ihbar etmişim ve bunun başlığını da 'suç' diye atmışım. Farkında olmadan yazıyorum bunu, çünkü işlediğim bir suç. Sevdiğim bir arkadaşım bunu okudu. Bu şiiri yayınlamadım, bir yerlerde duruyor, belki yayınlarım. Kendi ihbarınızı kendinizin yapabileceğiniz, kendinizi ele vereceğiniz bir silahtır şiir. Ancak ne kendinize, ne karşınızdakine, ne de topluma herhangi bir şekilde zarar verecek bir silah değil. Taş genelde şiddet unsuru olarak kullanılabilir ama benim kitabımın başlığını oluşturan taş imgesi, televizyonlarda izlediğimiz direnmenin sembolü olan taş değil. Bu taş zarar verecek, atılacaksa, şairin ancak kendisine attığı taş olarak algılamak gerekiyor. Küçük taşlar iklimindeki taşları önce kendimize atalım. Ernesto Che Guevara'nın 'Yeni İnsan Teorisi' adlı bir kitabı vardı yıllar önce okuduğum ve günümüzde şu ara kullanılan 'önce insan' sloganı da buradan esinlenerek üretilmiştir. İlk defa açıklamış olayım; yıllar önce 1989'da Denizli'de bu sloganı üretirken burayı temel almıştık. Biz içimizdeki yeni insanı oluşturabilirsek yeni şiiri ve yeni taşları yaratabiliriz. Kendimize atabileceğimiz, kendimize karşı acımasız olabileceğimiz... Neden kendimize acımasız oluyoruz? Daha iyi insan olabilmek için. Egolarından kurtulabilmiş iyi insan olabilirsek, iyi bir sanatçı, iyi bir şair, iyi bir yazar olabiliriz.

N.P:*Yeni kitabınız 'küçük taşlar iklimi' üzerine yazdığınız bir yazıda, diğer kitaplarınızdan daha fazla özen gösterdiğinizizi ve çalıştığınızı ifade ediyor ve ardından ekliyorsunuz: "diğer kitaplarıma haksızlık mı yaptım?" diye. Bu sözün altında yatan haksızlığı biraz anlatabilir misiniz?*

H.Y: İyi yakalamışsınız. Yaşım ilerledikçe daha çok titizleniyorum, çünkü biraz savruk bir adamım. Bu savruluk şiirlerime, oluşturduğum dosyalarım da yansıyor. Örneğin 'küçük taşlar iklimi'nden sonra yeni bir dosya üzerine çalışıyorum. Tamamlandı sayılır. Örneğin bu dosyada farkında olmadan çok beğendiğim, sevdiğim eski şiirlerimden 'küçük taşlar iklimi'ne aldığım bazı şiirlerden, biraz da o savruktan kaynaklanan durumla birkaç tane ekleme koymuşum. İncelediğimde zaten bu eski kitabımda vardı, niye buraya aldım, diyorum. İşte bu savrukluğu engellemek, çalışma disiplini oluşturmak adına, birbirini tanımayan birkaç arkadaşım 'küçük taşlar iklimi'ni didik etmelerini rica ettim. Bu kolektif çalışmada gözümünden kaçan bazı kelimeleri, dizeleri, dosyanın bütününe aykırı bir ruh varsa şiirlerden bazılarını, arkadaşlardan birinin uyarısıyla tamamen çöpe atabiliyorum. Dosyalarımı gönderdiğim birbirinden farklı kişiler. Birisi dilci, diğeri iyi bir eleştirmen. Türkiye'nin farklı yerlerinde yaşıyorlar. Diğeri kişi de iyi bir şair. Ancak benim şiirimi, ilk kitabım 'o güzel narin gelin'in yayımlandığı 1982 yılından beri takip ediyorlar. Dosyama aynı zamanda gönderdiğim bu üç kişi, ders çalışır gibi çalışıyorlar. Ben onların üzerine tekrar dersimi çalışıyorum. İşte 'küçük taşlar iklimi' de öyle oluştu. Daha önce niye bu kadar titizlenmedim bilmiyorum. Bu yüzden haksızlık mı ettim? Evet, galiba biraz haksızlık ettim. Ne yapalım, zaman zaman birbirimize de haksızlık etmiyor muyuz? İşte ben de kendime, şiirlerime haksızlık etmişim. Ben onlarla anlaşıyorum, özür diliyorum, onlar bazen benden özür diliyor. Böyle bir yastıkta kocayıp gidiyoruz.

N.P:*Etkilenim ve esinlenme, çoğunlukla birbirine karıştırılan iki kavram. Örneğin bir şairin şiirini okuduğunuz zaman sizi etkileyebilir ancak esin dediğimiz zaman koca bir hayat çıkıyor karşımıza. Hayata baktığımız zaman çok geniş bir perspektifte düşünebiliriz. Siz hayatın neresinden bu kitaptaki şiirleri buluşturdunuz?*

H.Y:Hayatın tam da orta yerinden. Hayat kelimesi kaç harften oluşuyorsa o harflerin her birinin kılcal damarlarından. O kılcal damarlardan geçen kanı oluşturan fiziki ve ruhsal durumlardan etkilenmedim mi? Etkilendim. Esinlenmedim mi? Esinlendim. 1976 Yılında Ankara'daydım. Üç yıl kaldım orada. O zaman Attila İlhan, Bilgi Yayınevi'nin editörüyüdü. Kendisine incelemesi için el yazılı iki defter dolusu şiirimi götürdüm. Bir hafta sonra gel konuşalım, dedi. Konuştuğumuzda, sen bazı şairlerden çok etkilenmişsin, bak sana sayayım; *Hasan Hüseyin Korkmazgil, Nâzım Hikmet, Ahmet Arif*, dedi. İçimden benim okuduğum şairleri saydı dedim. Başka şair okumamışım ki... Ardından masasının üzerindeki tasavvuf, divan, halk şiirleri antolojilerini, masanın diğeri ucundaysa eş anlamlılar sözlüğünü, Türkçe dilbilgisi, Osmanlıcadan Türkçeye, Türkçeden Osmanlıcaya sözlüklerini göstererek; bunları okuyarak şiir yazıyorum, dedi. Bana hâlâ çalıştığım çok büyük ders oldu. Şimdi de şiiri bulabilmeye, ulaşabilmeye, kavrayabilmeye, öğrenmeye çalışıyorum. Beş yaşında bir kız çocuğu bir gün şunu sordu bana: "Amca, insanın ruhu canlı mıdır?" Bu bana bir şiir yazdırdı. Şimdi konuşuyoruz değil mi? Siz bir şey söylüyorsunuz, farkında olmadan o şiir olup çıkıyor benden ya da çıkmıyor. Böyle hayatın içinde, dolmuşa, otobüse biniyor, konuşuyor, bakıyor, bakmaktan, dokunmaktan, dokunamamaktan etkileniyorsunuz. Yine başka bir gün Foça'da bir kedinin saatlerce kıpırdamadan denize bakarak bir şey beklediğini gördüm. Beklediği balıkçı motoruymuş. Balıkçı motoru geldi ve kedi rahatladı. İşte bir kedi gibi olmak gerekiyor. Şiiri ya da sanatı getirecek motoru yakalayabilmek, görebilmek, hissedebilmek için saatlerce kımıldamadan bilinmeyen bir kentin, bilinmeyen bir durağında öylece bakakalmak gerekiyor belki de.

N.P:*Okurlarınızla ilgili bir anınızı anlatır mısınız?*

H.Y:Üç yıl önce yaşadığım, unutamayacağım bir anıyı sizinle paylaşmak isterim. İsveç Gotland adasına Baltık yazarlar birliğinin davetlisi olarak bir şiir festivali için gitmiştim. 1980'de yurtdışına çıkıp oraya gelmiş Türk bir öğretmenle karşılaştım. Festivalde adıma duyunca yanıma geldi, tanıştı. Cebinden ilk kitabım 'o güzel narin gelin'i çıkardı. Kim olduğunu bilmediğiniz birisi binlerce kilometre ilerde, sınırlar ötesinde kitabınızla karşınıza çıkıyor ve lütfen imzalar mısınız, diyor. Adam bana sarıldı, ben ona. Duygulandım, bir deprem yaşadım. İşte bu patlayan bir an. Umarım bu patlamalar sonrasında yeni patlamalara da gebe kalınır.

N.P:Bu güzel söyleşi için Temren dergisi adına teşekkür ederim.

H.Y:Ben teŖekkür ederim.

küçük taşlar iklimi/ Halim Yazıcı/ Kanguru Yayınları